

Bogen

Pauly-Wissowa: Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft. 1894 ff. 83 bind.

Lad det være sagt straks: Dette leksikon er **det største af sin art i hele verden!** 83 tykke bind omfatter det i sin fulde udstrækning, herunder iberegnet et større antal supplements- og indeksbind. Hele fem hyldemeter fylder det – det er sådan ca. det meste af et hyldefag fra gulv til loft!

Titlen fortæller, at det handler om **klassisk oldtidsvidenskab**, d.v.s. alt hvad der har med det gamle Grækenland og Romerriget i oldtiden at gøre: Politisk udvikling. Krig og fred. Berømte personer. Økonomiske og sociale forhold. Kendte byer. Myter, filosofi og religion. Litteratur. Arkitektur. Diskussioner. Forskningsoversigter. Alt!

Her taler vi om oldtids**videnskab** – med streg under videnskab. Kvalitet og grundighed. Måske er værketets største enkelt-aktiv dets "lærde apparat", d.v.s. de myriader af henvisninger og referencer, der ledsager de op mod 100.000 opslagsord, der er taget op til behandling. Mangt og meget er utvivlsomt forældet, men lige akkurat i en disciplin som denne udgør de stadig den dag i dag en skatkiste uden lige for forskerne.

Endelig bemærker vi ordet "**realencyklopædi**" i titlen. I modsætning til et "leksikon" beskriver en "encyklopædi" opslagsordene i kortere eller længere artikler, der til tider kan antage karakter af hele små afhandlinger. Den længste handler om byen "Rom" – den fylder hele 3 af de 83 bind! En af de korteste er omtalen af en særlig afart af bogstavet "Y" i det oldgræske alfabet – her nøjes vi med en enkelt sætning!

Forfatterne

Værket, der blandt kendere slet og ret går under navnet "**Pauly-Wissowa**", var op mod 150 år undervejs. Det begyndte med, at den tyske gymnasielærer **August Friedrich von Pauly** (1796–1845) i året 1837 producerede en slags kompendium for sine elever udi de klassiske fag – et opslagsværktøj, hvor de kunne få styr på begreber og baggrundsoplysninger, mens de sad og arbejdede med de klassiske tekster.

Ideen slog an. Ikke blot fik **Pauly** flere og flere emner med i sit lille leksikon – han fik også knyttet en hel stab af kolleger til projektet, der lidt efter lidt ændrede karakter i retning af en rent videnskabelig publikation. Det skyldtes også, at det gik stærkt med de **faglige landvindinger** på feltet i 1800-tallet. En ny ildsjæl, den polskfødte **Georg Wissowa** (1859–1931), tog derfor skridtet fuldt ud i

1890'erne og startede den stribe af bind-udgivelser – en egentlig encyklopædi – der først nåede til vejs ende i året 1978. I et af de sidste bind oplyses det, at der på det tidspunkt havde været knyttet ikke færre end 1079 navngivne forskere til projektet.

I lighed med andre monumentale værker er også **Pauly-Wissowa** for længst blevet **digitaliseret**. Det rykker dog ikke ved den kendsgerning, at værket i dets fysiske fremtoning er et **monument uden sidestykke**, ikke bare over en epoke i tysk videnskab, men over hele den klassiske forskningsdisciplin som sådan. Intet andet humanistisk fag kan i dag opvise en lignende fond af viden, samlet på et sted. Så enkelt kan det sies.

Baggrunden

Det står lidt hen i det uvisse, hvorfor værket overhovedet står på Haderslev Katedralskole. Intet steds er det nævnt i **Nis Schöders** katalog fra 1901 eller **Anker Jensens** ditto 1937. Et godt bud kunne være, at det er anskaffet af skolens bibliotekar op til 1980, **Aage Wielandt** – ikke til biblioteket, men til **oldtidskundskabs-fagdepotet**. Da **Wielandt**, der selv havde latin og græsk som fag, tog over som bibliotekar, var skolen i fuld gang med at opbygge de såkaldte fagdepoter, små minibiblioteker rundt om i faglokalerne, hvor folk – både lærere og elever – kunne bruge moderne, opdateret faglitteratur i en snæver vending i en eller anden konkret undervisningssituation.

Det afspejlede store ambitioner, og betydelige summer blev sat af til formålet – det var i de glade tressere! Alligevel satte **Wielandt** – som den ægte bognerd, han også var – en ære i at **anskaffe større standardværker på tilbud** og til en billig penge, når lejlighed gaves. Ikke sjældent tog han bilen til Tyskland med det ene formål at gøre et kup. Hvorom alting er: Værket – alle de 83 bind – kom til Haderslev Katedralskole og fremtræder i dag i en gedigen standard helnigers biblioteksindbinding. Sikkert også på **Wielandts** foranledning!

Hvor meget **Wielandt** og hans kolleger – og ikke mindst deres elever – så fik opfyldt visionen om at gøre brug af dette pragtværk i undervisningen skal være usagt. I årevis – også længe efter, at **Wielandt** havde forladt skolen – samlede det støv i old's fagdepot, der dengang lå mellem scenen bag festsalen og det nuværende lokale 43. Omkring 2010 fandt det så sin nuværende og forhåbentlig blivende placering: Skolens bibliotek.